ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅՈՒՄ ԴՐԴԱՊԱՏՃԱՌՆԵՐԻ ԱՍՏԻՃԱՆԱԿԱՐԳԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԱՆՆԱ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ
Խ Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան
Էլ. հասցե՝ araqelyananna23@aspu.am

ԱՆԻ ԱՎԱԳՅԱՆ
Խ Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան
Էլ.հասցե՝ avagyanani24@aspu.am

DOI: 10.24234/scientific.v2i47.168

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում քննարկվում են ուսանողների ուսումնական մոտիվացիայի և ուսումնական գործունեության արդյունավետության հարցերը, ներկայացված են Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ի ուսանողների շրջանում իրականացրած հետազոտության արդյունքները: Հետազոտությանը մասնակցել են Կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի հոգեբանության բաժնի 2-րդ և 3-րդ կուրսի 115 ուսանողներ: Ուսանողների ուսումնական մոտիվացիայի առանձնահատկությունների հետազոտման նպատակով կիրառվել է ուսումնական գործունեության դրդապատճառների ուսումնասիրության մեթոդիկան (ձևափոխությունը՝ Ա.Ա Ռեանի, Վ.Ա. Յակունինի): Հետազոտության տվյալների մշակման արդյունքում առանձնացվել են ուսանողների ուսումնական գործունեության 5 հիմնական դրդապատճառները, որոնք առավել կարևոր են իրենց համար, վերլուծված է ընդհանրապես ուսումնական մոտիվացիայի կառուցվածքը, դրդապատճառների աստիճանակարգը:

Բանալի բառեր՝ ուսումնական մոտիվացիա, դրդապատճառների աստիճանակարգ, գիտակցված դրդապատճառներ, գործուն դրդապատճառներ, գործունեության արդյունավետություն:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում ուսանողների դրդապատճառային համակարգի ուսումնասիրությունն արդիական է: Նորովի քննարկման և իմաստավորման կարիք

ունեն ինչպես Բուհ ընդունվելու մոտիվացիան, այնպես էլ ուսումնառության տարիներին դրդապատճառների փոփոխության հարցերն ու խնդիրները: Ակնհայտ է, որ ուսումնական գործունեության հաջողությունը մեծապես պայմանավորված է ուսումնական մոտիվացիայի կառուցվածքի առանձնահատկություններով: Ուսանողների դրդապատճառային համակարգի ուսումնասիրության կարևորությունը պայմանավորված է նաև ուսումնական գործունեության արդյունավետության ապահովման, կրթության որակի բարձրացման, մրցունակ մասնագետների պատրաստման, կրթության կազմակերպումից և արդյունքներից դասախոսների ու ուսանողների անբավարարվածության խնդիրների լուծման անհրաժեշտությամբ:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Խորհրդային հոգեբանության մեջ համակարգայնության սկզբունքի դիրքերից անձի դրդապատճառային համակարգի ուսումնասիրությունը կառուցված է «գործունեություն» և «անձնավորություն» հասկացությունների շուրջ (Լ.Ս. Վիգոտսկի, Բ. Գ. Անանև, Լ. Ռուբինշտեյն, Ա. Ասմոլով, Բ. Գ. Ասեև, Ա. Ն. Լեոնտև, Բ. Ֆ. Լոմով, Վ. Դ. Շադրիկով, Ա. Վ. Պետրովսկի և այլոք): Ըստ Ս. Լ. Ռուբինշտեյնի՝ գործունեության դրդապատճառներն ու նպատակներն արտահայտում են անձի ընդհանուր ուղղվածությունը, որը գործունեության ընթացքում ոչ միայն դրսևորվում է, այլև ձևավորվում (Рубинштейн С. Л., 1989):

Ա. Լեոնտևի, Բ. Ֆ. Լոմովի, Վ. Ա. Իվաննիկովի, Լ. Ի. Բոժովիչի, Ա. Գ. Կովալյովի, Կ.Պլատոնովի, Ս. Լ. Ռուբինշտեյնի, Ս. Պ. Մանուկյանի, Յու. Օրլովի մոտեցումների վերլուծություններց պարզ է դառնում, որ դրդապատճառներում են կոնկրետանում և իրացվում անձի պահանջմունքները:

Բազմաթիվ ուսումնասիրությունների արդյունքում փաստվում է, որ մոտիվացիայի կառուցվածքով և առանձնահատկություններով է պայմանավորված Բուհ-ին աղապտացիայի և ուսումնական գործունեության արդյունավետությունը (Ջ. Մատոյան, Ն. Բ. Բաղդասարովա, Ս. Բ. Դրազդով, Ա. Ա. Պակուլինա, Է. Էզիյեշվիլի, Լ.Ա. Կալմազարովա և այլոք):

Ուսանողների ուսումնական գործունեության արդյունավետության պահանջմունքա-դրդապատճառային գործոնները, պահանջմունքների փոփոխությունների շարժընթացը Բուհ-ում ուսուցման ընթացքում ուսումնասիրվել են Յու. Մ. Օրլովի աշխատանքում(Орлов Ю.М.,1984): Նա իրավացիորեն ընդգծում է, որ դրդապատճառներն անհրաժեշտ է ուսումնասիրել պահանջմունքների, գործունեության նպատակների և այն իրադրության հետ փոխհարաբերության մեջ, որում իրականացվում է այդ գործունեությունը(Орлов Ю.М., 1984): Վերջինս ենթադրում է, որ ուսումնական դրդապատճառները վերլուծելիս պետք է հաշվի առնել լայն շրջանակի հարցեր, ուսումնական իրադրության բոլոր կողմերն ու պայմանները, մասնագիտության սխալ ընտրության հարցերը, մանկավաժական գործընթացի կազմակերպման առանձնահատկությունները, ուսուցման մեթոդներն ու դասախոսների

մանկավարժական ոճը և այլն: Կարևոր են նաև ուսումնական մոտիվացիայի այնպիսի բնութագրերը, ինչպիսիք են դրանց կայունությունը, կապը ինտելեկտուալ զարգացման մակարդակի և ուսումնական գործունեության բնույթի հետ (Зимняя И. А., 2000, 232 էջ):

Ընդունված է տարբերակել ուսանողների ուսումնական գործունեության 3 հիմնական աղբյուրներ՝ ներքին, արտաքին և անհատական.

- Ուսումնական մոտիվացիայի ներքին աղբյուրներում ներառված են ճանաչողական և սոցիալական պահանջմունքները:
- Ուսումնական մոտիվացիայի արտաքին աղբյուրները պայմանավորվում են ուսանողների կյանքի պայմաններով, որի մեջ ներառված են պահանջները, ակնկալիքներն ու հնարավորությունները:
- Անհատական աղբյուրներում ներառված են հետաքրքրությունները, պահանջմունքները, վերաբերմունքները, չափանիշները, կարծրատիպերը և այլն, որոնք որոշում են ուսումնական գործունեության մեջ ինքնազարգացման, ինքնահաստատման և ինքնադրսևորման ցանկությունները (Мандель Б.Р., 2007):

Ս. Վ. Դրոզդովի ուսումնասիրության արդյունքները ցույց են տալիս, որ ուսումնական գործունեության և ադապտացիայի արդյունավետությունը պայմանավորված է ուսանողների սոցիոգեն պահանջմունքների զարգացման մակարդակով (Дроздов С.В., 2000):

Ն.Ն. Ակիմովայի ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ աֆիլացիայի պահանջմունքի բավարարումը մյուս կառույցների (նվաճումներ, իմացություն, գերակայություն) արդյունավետ իրացման պարտադիր պայման է (Акимова Н. Н., 2010):

Ե. Վ. Սամալի ուսումնասիրության արդյունքները վկայում են, որ ուսանողի անձնավորության ինքնակտուալիզացիայի կառուցվածքը բաղկացած է արժեքա-իմաստային, դրդապատճառա-պահանջմունքային և ֆունկցիոնալ-կարգավորիչ բաղադրիչներից, որտեղ հիմնային է արժեքա-իմաստային բաղադրիչը(Самал Е. В., 2008): Համաձայնվելով այս տեսակետի հետ և հենվելով փորձի վրա՝ կարծում ենք, որ ուսումնական գործունեության արդյունավետության և ուսանողների դրդապատճառներում խնդիրներ կան առավելապես արժեքա-իմաստային ոլորտում, կրթության կարևորության, արժևորման, գնահատման ու իմաստավորման հարցերն առանցքային են ողջ կրթական համակարգում:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Ուսանողների ուսումնական գործունեության դրդապատճառների կառուցվածքն ու առանձնահատկությունները բացահայտելու նպատակով կազմակերպված հետազոտության ընտրակազմում ընդգրկվել են Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ի Կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի Հոգեբանություն մասնագիտության 2-րդ կուրսի 75 և 3-րդ կուրսի 40 ուսանողներ: Ուսանողների ուսումնական մոտիվացիայի առանձնահատկությունների

հետազոտության նպատակով կիրառվել է ուսումնական գործունեության դրդապատճառների ուսումնասիրության մեթոդիկան՝ Ա.Ա Ռեանի, Վ.Ա. Յակունինի ձևափոխությամբ(Առաքելյան Ա. Դ., 2019):

Հետազոտության արդյունքները մշակվել են մաթեմատիկական-վիճակագրական վերլուծության առաջնային մեթոդներով (կարգավորում, ընտրական միջին, ընտրական միջինից շեղում):

Մեթոդիկան բաղկացած է երկու մասից: Առաջին հատվածում 2-րդ կուրսի 70 ուսանողները 16 դրդապատճառներից ընտրել են այն 5 դրդապատճառները, որոնք առավել կարևոր են իրենց համար: Հետազոտության տվյալների մշակման արդյունքում հաշվվել է յուրաքանչյուր դրդապատճառի ընտրության քանակը, որից հետո դրանց կարգավորման արդյունքում առանձացրել ենք այն 5 հիմնական դրդապատճառները, որոնք կարևոր են 2-րդ կուրսի ուսանողների համար.

1. Դառնալ բարձր որակավորմամբ մասնագետ (64 ընտրություն) -1-ին կարգ
2. Ձեռք բերել խորը և կայուն գիտելիքներ (58 ընտրություն)-2-րդ կարգ
3. Ինտելեկտուալ բավարարվածություն ստանալ (43 ընտրություն) -3-րդ կարգ
4. Արժանանալ ծնողների և շրջապատողների հավանությանը (38 ընտրություն) -4- րդ կարգ
5. Դիպլոմ ստանալ (37 ընտրություն)-5.5 կարգ
6. Ապահովել ապագա մասնագիտական գործունեության հաջողությունը (37 ընտրություն)-5.5 կարգ

Հետազոտության արդյունքներից պարզվել է, որ հերթական պարապմունքներին միշտ պատրաստ լինելու դրդապատճառը հետազոտությանը մասնակցած 2-րդ կուրսի 75 ուսանողներից միայն 3-ի մոտ է առանձնացվել նշանակալի 5 դրդապատճառների շարքում, ընդամենը 3 ուսանողի կողմից է որպես նշանակալի գնահատվել մանկավարժական պահանջների կատարումը, մեկ ուսանողի կողմից՝ կրթաթոշակ ստանալը: Վատ ուսման համար մեղադրանքներից ու պատիժներից խուսափման դրդապատճառը ընտրվել է 2-րդ կուրսի 75 ուսանողներից միայն 6-ի կողմից, իսկ համակուրսեցիների համար օրինակ լինելու դրդապատճառը՝ 3 ուսանողի կողմից:

Այնուհետև, ուսանողներին տրվել է հրահանգ 16 ուսումնական դրդապատճառների նշանակությունը գնահատել՝ ըստ 7 միավորանոց սանդղակի: Համարվում է, որ 1 միավորը համապատասխանում է դրդապատճառի նվազագույն նշանակալիությանը, իսկ 7 միավորը՝ առավելագույն: Տվյալների մշակման և վիճակագրական վերլուծության արդյունքում ստացել ենք յուրաքանչյուր դրդապատճառի ընտրական միջին թվաբանական ցուցանիշը և միջին քառակուսային շեղումը (տես աղյուսակ N1):

Աղյուսակ N1

Դրդապատճառների շարք	M – միջին թվաբանական	Միջին քառակուսային շեղում- σ
1. Դառնալ բարձր որակավորմամբ մասնագետ:	**6.62**	**0.85**
2. Դիպլոմ ստանալ:	**5.86**	**1.53**
3. Հաջողությամբ շարունակել կրթությունը հաջորդ կուրսերում:	**5.85**	**1.46**
4. Հաջողությամբ սովորել, հանձնել քննությունները «լավ» կամ «գերազանց»:	**5.66**	**1.46**
5. Միշտ ստանալ կրթաթոշակ:	**3.03**	**1.95**
6. Ձեռք բերել խորը և կայուն գիտելիքներ:	**6.60**	**0.88**
7. Միշտ պատրաստ լինել հերթական պարապմունքներին:	**5.40**	**1.25**
8. Բաց չթողնել ուսումնական փուլի առարկաները:	**5.53**	**1.46**
9. Ետ չմնալ համակուրսեցիներից:	**4.62**	**1.99**
10. Ապահովել ապագա մասնագիտական գործունեության հաջողությունը:	**6.41**	**0.95**
11. Կատարել մանկավարժական պահանջները:	**5.18**	**1.76**
12. Արժանանալ դասախոսների հարգանքին:	**5.74**	**1.60**
13. Համակուրսեցիների համար օրինակ լինել:	**4.52**	**2.10**
14. Արժանանալ ծնողների և շրջապատողների հավանությանը:	**6.04**	**1.68**
15. Խուսափել վատ ուսման համար մեղադրանքներից ու պատիժներից:	**5.07**	**2.17**
16. Ինտելեկտուալ բավարարվածություն ստանալ:	**6.37**	**1.71**

Ընտրական միջին ցուցանիշների պատկերի վերլուծությունից երևում է, որ ամենաբարձր կարգային դիրքերում են բարձր որակավորմամբ մասնագետ դառնալու, խորը և կայուն գիտելիքներ ձեռք բերելու, ապագա մասնագիտական գործունեության հաջողությունն ապահովելու, ինտելեկտուալ բավարարվածություն ստանալու, ինչպես նաև ծնողների և շրջապատողների հավանությանն արժանանալու դրդապատճառները: Պետք է նկատել, որ

նշանակալիության ամենացածր միջին ցուցանիշներն արձանագրվել են համակուրսեցիների համար օրինակ լինելու, համակուրսեցիներից ետ չմնալու դրդապատճառներում, ինչը ենթադրում է, որ ուսումնական գործունեության դրդապատճառներում մոտիվացիայի արտաքին սոցիալական բաղադրամասերը, խմբային մրցակցության գործոնը թույլ են արտահայտված: Միևնույն ժամանակ նկատում ենք, որ այս դրդապատճառների միջինից շեղման ցուցանիշներն են բարձր, ինչը վկայում է վերջիններիս նշանակալիության գնահատման մեջ ուսանողների անհատական տարբերությունների մասին:

Հերթական պարապմունքներին միշտ պատրաստ լինելու և մանկավարժական պահանջների կատարման դրդապատճառները կրկին զիջում են մյուս դրդապատճառներին իրենց նշանակալիության գնահատման միջին ցուցանիշներով: Այստեղ հակասականություն ենք նկատում ուսանողների կողմից դրդապատճառների նշանակալիության գնահատման հարցում: Ստացվում է, որ ուսանողների կողմից հստակորեն նշանակալի գիտակցվում, գնահատվում և կարևորվում են բարձր որակավորմամբ մասնագետ դառնալու, խորը և կայուն գիտելիքներ ձեռքբերելու, ապագա մասնագիտական գործունեության հաջողությունն ապահովելու դրդապատճառները, բայց պակաս կարևոր են գնահատվում մանկավարժական պահանջների կատարման անհրաժեշտությունն ու հերթական պարապմունքներին միշտ պատրաստ լինելը: Այս պատկերը ցույց է տալիս, որ ապագա մասնագիտական գործունեության մեջ դրսևորման և հաջողության հասնելու հեռանկարի իրական չափանիշները դեռևս հստակ գիտակցված չեն: Ինչպես ցույց է տալիս ուսանողների ուսումնական առաջադիմության վերլուծությունը, եթե անգամ կոնկրետ դրդապատճառները գիտակցված են, հստակ կարևորված և գնահատված, միևնույն է վերջիններս ուսանողների մեծ մասի մոտ ակտիվությունը դրդող, ուղղորդող գործառույթը չեն կատարում, այսինքն՝ կարելի է ասել վերջիններս գիտակցված են, բայց գործուն չեն: Հնարավոր է, որ վերջիններս չեն իրացվում նաև ուսանողների ինտելեկտուալ ներուժի և ընդունակությունների սահմաններում, այսինքն՝ գուցե գիտակցում են, ցանկանում են, բայց չեն կարողանում:

2021թ-ի հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին նույն հետազոտությունն իրականացվել էր Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ի Կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի Հոգեբանություն մասնագիտության 3-րդ կուրսի 40 ուսանողների շրջանում, որոնց ուսուցման գործընթացը համավարակային պայմաններում կազմակերպվում էր հիբրիդային՝ առերես և առցանց ձևաչափով:

Դրդապատճառների ընտրությունների մշակման և դրանց կարգավորման արդյունքում այս ընտրակազմում առանձնացրել ենք հետևյալ 5 հիմնական դրդապատճառները.

1. Ձեռք բերել խորը և կայուն գիտելիքներ (31 ընտրություն)- 1-ին կարգ
2. Դառնալ բարձր որակավորմամբ մասնագետ (30 ընտրություն) -2-րդ կարգ

3. Ինտելեկտուալ բավարարվածություն ստանալ (29 ընտրություն) -3-րդ կարգ

4. Ապահովել ապագա մասնագիտական գործունեության հաջողությունը (22 ընտրություն)- 4- րդ կարգ

5. Դիպլոմ ստանալ (18 ընտրություն)-5 կարգ

16 ուսումնական դրդապատճառների նշանակալիության գնահատման տվյալների մշակման և վիճակագրական վերլուծության արդյունքում ստացել ենք յուրաքանչյուր դրդապատճառի ընտրական միջին թվաբանական ցուցանիշը և միջին քառակուսային շեղումը (տես աղյուսակ N2):

Աղյուսակ N2

Դրդապատճառների շարք	**M – միջին թվաբանական**	**Միջին քառակուսային շեղում- σ**
1.Դառնալ բարձր որակավորմամբ մասնագետ:	**6.62**	**0.55**
2.Դիպլոմ ստանալ:	**6.19**	**2.57**
3.Հաջողությամբ շարունակել կրթությունը հաջորդ կուրսերում:	**6.42**	**0.75**
4.Հաջողությամբ սովորել, հանձնել քննությունները «լավ» կամ «գերազանց»:	**6.30**	**0.44**
5.Միշտ ստանալ կրթաթոշակ:	**2.88**	**4.92**
6.Ձեռք բերել խորը և կայուն գիտելիքներ:	**6.73**	**0.34**
7.Միշտ պատրաստ լինել հերթական պարապմունքներին:	**5.88**	**1.15**
8.Բաց չթողնել ուսումնական փուլի առարկաները:	**5.74**	**2.26**
9.Ետ չմնալ համակուրսեցիներից:	**4.80**	**1.49**
10. Ապահովել ապագա մասնագիտական գործունեության հաջողությունը:	**6.26**	**0.84**
11. Կատարել մանկավարժական պահանջները:	**5.71**	**1.34**
12. Արժանանալ դասախոսների հարգանքին:	**5.65**	**1.14**
13. Համակուրսեցիների համար օրինակ լինել:	**5.04**	**2.25**
14. Արժանանալ ծնողների և շրջապատողների հավանությանը:	**5.91**	**1.24**
15. Խուսափել վատ ուսման համար մեղադրանքներից ու պատիժներից:	**4.03**	**3.36**

16. Ինտելեկտուալ բավարարվածություն ստանալ:	**6.79**	**0.29**

Ինչպես տեսնում ենք, ընտրական միջին ցուցանիշների պատկերից, այս ընտրակազմում ամենաբարձր կարգային դիրքերում են կրկին ինտելեկտուալ բավարարվածություն ստանալու, խորը և կայուն գիտելիքներ ձեռքբերելու, այնուհետև բարձր որակավորմամբ մասնագետ դառնալու ցանկությունները, ընդ որում՝ այս 3 դրդապատճառների գնահատման տվյալները հավաքված են ընտրական միջինի շուրջ, անհատական տարբերությունները շատ թույլ են: Այս ընտրակազմում միջին ցուցանիշների պատկերում հաջորդ կարգային բարձր դիրքերը զբաղեցրել են հաջորդ կուրսերում կրթությունը հաջողությամբ շարունակելու, քննությունները «լավ» կամ «գերազանց» հանձնելու և ապագա մասնագիտական գործունեության հաջողությունն ապահովելու դրդապատճառները: Այս դեպքում ևս խմբային տվյալներում անհատական տարբերությունները մեծ չեն եղել՝ ըստ միջին քառակուսային շեղման ցուցանիշի:

Նշանակալիության ամենացածր միջին ցուցանիշներն արձանագրվել են համակուրսեցիների համար օրինակ լինելու, համակուրսեցիներից ետ չմնալու, ինչպես նաև վատ ուսման համար մեղադրանքներից ու պատիժներից խուսափելու դրդապատճառների տվյալներում: Այս ընտրակազմում ևս նկատում ենք, որ ուսումնական գործունեության դրդապատճառներում մրցակցության գործոնը, խմբում օրինակելի լինելու և աչքի ընկնելու միտումները՝ որպես ուսումնական մոտիվացիայի արտաքին աղբյուրներ, թույլ են արտահայտված: Հետաքրքիր էր նաև այն փաստի արձանագրումը, որ 3-րդ կուրսի ուսանողների դրդապատճառներում անհատական ամենամեծ տարբերություններն արձանագրվել են վատ ուսման համար մեղադրանքներից ու պատիժներից խուսափելու դրդապատճառների նշանակալիության գնահատման տվյալներում: Ինչ վերաբերում է միշտ կրթաթոշակ ստանալու դրդապատճառին, ապա այս դեպքում միջին ցուցանիշները երկու խմբերում էլ ցածր են եղել՝ ընտրական միջինից շեղման բարձր ցուցանիշներով: Սա հասկանալի է, քանի որ կրթաթոշակ ստանում են միայն մի քանի ուսանողներ, բնական է, որ միայն իրենց համար է վերջինս կարևորված:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Ուսանողների ուսումնական գործունեության արդյունավետությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, թե գիտակցված և կարևորված դրդապատճառները որքան գործուն են, ուսանողների ինտելեկտուալ ներուժի և ընդունակությունների սահմաններում դրդապատճառների ակտիվությունը ուղղորդող գործառույթն ինչպես է իրացվում:
2. 2-րդ և 3-րդ կուրսի ուսանողների մոտ թեև կան դրդապատճառների գնահատման խմբային և անհատական տարբերություններ, ուսումնական մոտիվացիայի կառուցվածքում ինտելեկտուալ

բավարարվածության չափանիշը խիստ կարևոր բաղադրամաս է, որի նշանակալիությունն առավել մեծանում է 3-րդ կուրսի ուսանողների մոտ:

3. Ուսումնական մոտիվացիայի արտաքին աղբյուրներում սոցիալական բաղադրամասերը, մրցակցային գործոնը, համակուրսեցիների համար օրինակելի լինելը թույլ են արտահայտված:

4. Դասախոսների հարգանքին, ծնողների և շրջապատողների հավանության արժանանալու դրդապատճառներում իրացվում են ուսանողների ընդունված և ճանաչված լինելու պահանջմունքները, ինչի արդյունքում վերջիններիս մոտիվացիոն նշանակալիությունն ավելի բարձր է 3-րդ կուրսի ուսանողների մոտ՝ մանկավարժական պահանջների կատարման կարևորմամբ:

5. Ուսուցման առկա և հիբրիդային ձևաչափերում ուսումնական մոտիվացիայի կառուցվածքում դրդապատճառային բաղադրամասերի էական տարբերություններ չկան:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

Առաքելյան Ա. Դ. (2019). Պահանջմունքներ: ՀՊՄՀ-Եր.: Հեղ. հրատ.

Акимова Н. Н. (2010). Динамика мотивационно-смысловых образований личности студентов. *Автореф. канд. дисс. наук,* Барнаул.

Дроздов С. В. (2000). Динамика мотивационно-смысловых образований личности студентов в процессе адаптации к учебе. *Автореф. канд. дисс. псих. наук:* Москва.

Зимняя И. А. (2000). *Педагогическая психология. Учебник для вузов. изд. второе*, М. Издательская корпорация. Логос.

Мандель Б.Р. (2007). *Педагогическая психология: ответы на трудные вопросы.* Ростов н/Д: Феникс.

Орлов Ю.М. (1984). Потребностно-мотивационные факторы эффективности учебной деятельности студентов вуза. *Автореф. дисс. докт. псих. наук*. М.

Рубинштейн С. Л. (1989). *Основы общей психологии*: В 2 т., *(2)*. М. Педагогика.

Самал Е. В. (2008). Самоактуализация личности в процессе обучения в Вузе. *Автореф. канд. дисс. псих. наук.* Ярославль.

REFERENCE LIST

Arakelyan A. D. (2019). Trebovaniya *(Requirements):* HPMU-Er. gazeta

Akimova N. N. (2010). Dinamika motivacionno-smyslovyh obrazovanij lichnosti studentov (Dynamics of motivational-semantic formations of personality of students). Avtoref. kand. diss. nauk, Barnaul.

Drozdov S. V. (2000). Dinamika motivacionno-smyslovyh obrazovanij lichnosti studentov v processe adaptacii k uchebe *(Dynamics of motivational-semantic formations of students' personality in the process of adaptation to study*). Avtoref. kand. diss. psih. nauk: Moskva.

Zimnyaya I. A. (2000). Pedagogicheskaya psihologiya *(Educational psychology*). Uchebnik dlya vuzov. izd. vtoroe, M. Izdatel'skaya korporaciya. Logos.

Mandel' B.R. (2007). Pedagogicheskaya psihologiya: otvety na trudnye voprosy (*Educational Psychology: Answers to Difficult Questions).* Rostov n/D: Feniks.

Orlov YU.M. (1984). Potrebnostno-motivacionnye faktory effektivnosti uchebnoj deyatel'nosti studentov vuza *(Need-motivational factors of the effectiveness of educational activities of university students).* Avtoref. diss. dokt. psih. nauk. M.

Rubinshtejn S. L. (1989). Osnovy obshchej psihologii *(Fundamentals of General Psychology):* V 2 t., (2). M. Pedagogika.

Samal E. V. (2008). Samoaktualizaciya lichnosti v processe obucheniya v Vuze *(Self-actualization of the individual in the process of studying at the University)*. Avtoref. kand. diss. psih. nauk. YAroslavl'.

РЕЗЮМЕ

ОСОБЕННОСТИ ИЕРАРХИИ МОТИВОВ В УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ

АННА АРАКЕЛЯН, АНИ АВАГЯН

В статье рассматриваются вопросы учебной мотивации студентов и эффективности учебной деятельности, представлены результаты исследования, проведенного среди студентов АГПУ им. Х. Абовяна. В исследовании приняли участие 115 студентов 2-3 курсов факультета психологии образования и социологии. С целью изучения особенностей учебной мотивации студентов использовалась методика изучения мотивов учебной деятельности студентов модифицированная А.А. Реаном, В.А. Якуниным. В результате обработки данных исследования были выявлены 5 основных мотивов учебной деятельности студентов, которые являются для них наиболее важными, проанализированы особенности структуры учебной мотивации в целом.

Ключевые слова: учебная мотивация, иерархия мотивов, осознанные мотивы, активные мотивы, эффективность деятельности.

ABSTRACT

CHARACTERISTICS OF THE HIERARCHY OF MOTIVES IN STUDENTS' EDUCATIONAL MOTIVATION

ANNA ARAKELYAN, ANI AVAGYAN

The article discusses the issues of students' educational motivation and the effectiveness of educational activities, presents the results of the research conducted among the students of ASPU after Kh. Abovyan. There were 115 second- and third-year students of the Department of Psychology of the Faculty of Educational Psychology and Sociology who took part in the research. In order to study the peculiarities of students' educational motivation, the motivation studying methodology was used for educational activities (changed by A. A. Ryan, V. A. Yakunin). As a result of the research data, the 5 main motivations of students' educational activities, which are considered to be most important for them, were identified, and the structure of educational motivation in general was analyzed.

Key words: educational motivation, hierarchy of motives, conscious motives, active motives, performance efficiency, quality of education.

Հոդվածը ստացվել է՝ 24.09. 2024

Հոդվածն ուղարկվել է գրախոսման՝ 26.09. 2024

Հոդվածը երաշխավորվել է տպագրության՝ 29.30.2024